

TÜRK DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI 1. İSTİŞARE *Toplantısı*

12 HAZİRAN 2025 İSTANBUL

TÜRK DÜNYASI
YÜZYILI

AK PARTİ TÜRK DEVLETLERİ İLE İLİŞKİLER BAŞKANLIĞI

TÜRK DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI 1. İSTİŞARE *Toplantısı*

12 HAZİRAN 2025 İSTANBUL

TÜRK DÜNYASI
YÜZYILI

“Önümüzdeki dönemi **TÜRK DÜNYASI YÜZYILI**
yapmak için tüm gücümüzle çalışacağız.”

Recep Tayyip ERDOĞAN

TAKDİM

Türk Milletinin tarihte kurduğu devletler ve inşa ettiği medeniyetler dünyanın bütün coğrafyalarında iz bırakmış, etki etmiştir. Kaşgar'dan Kırcaali'ye, Kırım'dan Harar'a coğrafyamızın dört bir yanına damgasını vuran ecdadımız, muhteşem bir birikimi, bizlere kıyamete dek muhafaza etmemiz gereken bir miras olarak bırakmıştır.

Bugün farklı isimler ve bayraklar altında varlıklarını sürdüren Türk topluluklarını ulu bir çınarın dallarına benzetmek pekâlâ mümkündür. Künyelerimizde Kazak, Türkmen, Kırgız, Özbek, Tuva, Tatar, Başkurt, Gagavuz, Anadolu Türkü yahut Balkan Türkü gibi ibareler geçse de hepimiz aynı dilin, aynı mazinin ve aynı istikbalin mensuplarıyız. Büyük Türk Dünyası'nın birer ferdi olarak dertlerimiz, elemelerimiz, hüznlerimiz, sevinçlerimiz ve coşkularımız daima birdir ve beraberdir.

Tarihten tevarüs ettiğimiz bu değerleri bir emanet olarak telakki ediyor ve gelecek nesillere daha güçlü bir şekilde devretmenin mücadelesini veriyoruz. AK Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığımız tarafından düzenlenen "Türk Dünyası Birinci İstişare Toplantısı" da bu gayretlerin bir tezahürüdür.

Buradaki istişarelerde Türk Dünyası'nın karşı karşıya olduğu temel meseleler bizzat STK'lar tarafından teklif edilen çözüm önerileri çerçevesinde kapsamlı şekilde ele alınmıştır.

Türk Dünyası'nın farklı noktalarında yürüttükleri tarihî, coğrafi, kültürel faaliyetlerle gönüllerde taht kuran sivil toplum kuruluşlarımıza değerli fikirleri ve katkıları dolayısıyla şükranlarımı sunuyorum.

Bu istişarelerde temayüz eden ortak aklın, akademik perspektifin, stratejik vizyonun ve sivil inisiyatifin Türk Dünyası'nın "dilde, fikirde ve işte birlik" ülküsüne önemli katkılar sunacağına yürekten inanıyorum.

"Türk Dünyası'nın kaderi ortak, sevinci ortak, geleceği de ortak olmalıdır" vurgusuyla bu toplantıyı tertipleyen AK Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığımızı tebrik ediyorum. Türk Dünyası'nın birlik ve beraberlik içinde daha güçlü yarınlara ulaşması uğrunda emek veren her bir kardeşime teşekkürlerimi iletiyorum.

Recep Tayyip ERDOĞAN

AK Parti Genel Başkanı
Türkiye Cumhurbaşkanı

SUNUŞ

21.Yüzyıl, milletler ve medeniyetler arasındaki ilişkilerin yeniden şekillendiği, güç dengelerinin doğudan batıya, kuzeyden güneye yeniden tarif edildiği, kimlik, aidiyet ve dayanışma kavramlarının giderek daha büyük önem kazandığı bir çağdır. Bu çağ, aynı zamanda Türk Dünyası için de tarihi bir yeniden uyanışın ve birlikte var olma iradesinin kurumsallaşma sürecinin başlangıcını simgelemektedir. Küresel gelişmelerin ve bölgesel dinamiklerin ortaya koyduğu yeni fırsatlar ve meydan okumalar, Türk Devletleri arasındaki iş birliğini her zamankinden daha elzem ve stratejik kılmaktadır.

Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığı olarak, Türk Dünyası'nın geleceğine dair ortak akıllı inşa etme sorumluluğumuzun bilincindeyiz. Partimizin bu alandaki vizyonu açısından, Türk Dünyası ile kurulan bağ sadece tarihi ve kültürel değil; aynı zamanda ekonomik, stratejik ve insanî bir perspektife dayanmaktadır.

Birincisini gerçekleştirdiğimiz "Türk Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları İstişare Toplantısı", sivil inisiyatifin Türk Dünyası işbirliğine nasıl katkı sunabileceğine dair değerli bir zeminin inşasını hedeflemiştir. Söz konusu istişare sürecinde, Türk Dünyası'nın karşı karşıya olduğu temel sorunlar (iletişim kopuklukları, kurumsal eşgüdüm eksikliği, diasporaların örgütlenme problemleri, göç vb. gibi başlıklar), STK'ların sahadaki gözlemleri ve çözüm önerileri çerçevesinde kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Türk Devletleri Teşkilatı başta olmak üzere, bölgede iş birliği sağlayan üst düzey yapılar ile sivil taban arasındaki bağın daha sağlıklı ve kalıcı hale gelmesi adına çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Bu çalışmada yer alan katkılar, yalnızca mevcut durumu kayıt altına almakla kalmamakta; aynı zamanda bir yol haritası oluşturmayı, Türk Dünyası STK'larının kurumsal kapasitesinin artırılması, faaliyetlerinin eşgüdümlü hale getirilmesi ve ortak hedeflerin tanımlanması noktasında bir bütünsellik sunmayı amaçlamaktadır. Çalışma hem akademik hem de stratejik düzeyde, Türk Dünyası'nın gelecek tahayyülüne yönelik bir sivil vizyon manifestosu niteliği taşımaktadır. İstişareye katılan her bir kurum ve temsilcinin sesi, bizler için Türk Dünyası ortak aklının inşasında bir tuğla mesabesindedir. Söz konusu istişare süreci uzun soluklu bir yürüyüşün de başlangıcıdır. AK Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığı olarak, bu yürüyüşü geleceğe taşıyabilme kararlılığımızı sürdüreceğiz.

Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın Türk Dünyası vizyonunu hayata geçirmek, ekonomiden savunmaya, eğitimden kültüre kadar her alanda iş birliğimizi güçlendirmek adına durmadan ve yılmadan çalışmaya azmedeceğiz. Çalışmanın ortaya çıkmasında emeği geçen tüm STK temsilcilerine, akademisyenlere, düşünce insanlarına ve katılımcılara teşekkür eder, bu mütevazı katkının Türk Dünyası'nın ortak geleceğine yönelik büyük ideallerin gerçekleştirilmesinde bir kıvılcım olması temennisiyle saygılar sunarız.

Prof. Dr. Kürşad ZORLU
AK Parti Genel Başkan Yardımcısı
Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanı
Ankara Milletvekili

İçindekiler

5

TAKDİM

6

SUNUŞ

11

ZİRVENİN AMACI

12

Zirvenin Amacı: Ortak Akla Çağrı, Ortak Geleceğe Yürüyüş

13

Gönül Haritasında Tarihî Bir Durak: AK Parti Bir İlki Hayata Geçirdi

14

İstişarenin Ufku: Tematik Derinlik ve Stratejik Kapsam

16

Türk Dünyasının Çelik Köprüsü: Sivil Toplum

21

1. Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısının Paydaşları

21

12 Haziran Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısı Program Akışı

21

Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısının Müzakere Maddelerinin Sonuçları

22

Gönül Coğrafyasının İradesiyle Atılan İlk Adım: Nasıl Başladı?

24

Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısına Yoğun Katılım

27

PROTOKOL KONUŞMALARI

28

Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısı Protokol Konuşmaları

31

DİVAN KONUŞMALARI

32

Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısı Divan Konuşmaları

37

SORU - CEVAP

38

Soru-Cevap Bölümü: Sahanın Nabzı Nerede Atıyor?

42

Kurumlar Soruları Not Almakla Kalmadı, Sorunların Çözümünü Taahhüt Etti

44

Sahadan Gelen Ses, Merkezde Yankı Buldu

44

Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısı Basında ve Kamuoyunda Geniş Yankı Uyandırdı

49

Türk Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları (STK) 1. Zirvesi Sonuç Bildirgesi

I

ZİRVENİN AMACI

Zirvenin Amacı: Ortak Akla Çağrı, Ortak Geleceğe Yürüyüş

Zirvenin temel gayesi, Türk Dünyası odaklı faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının sahadaki deneyimlerini, çözüm önerilerini, karşılaştıkları zorlukları ve gelecek perspektiflerini bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmektir. Çünkü inanıyoruz ki devletler arası iş birlikleri kadar, toplumlar arası etkileşim ve gönüllü örgütlenmeler de milletlerin birliğini ve dirliğini besleyen temel etkenler arasındadır. Türk Dünyası'nın ortak geleceği; siyasi iradeler kadar, sivil toplumun katkısıyla, halklar arasında inşa edilen güven ve gönül köprüleriyle de mümkün olacaktır.

Türk Dünyası STK istişare toplantısı, bir araya gelmenin ötesinde, ortak düşünce üretimini esas alan bir stratejik zemin oluşturmayı hedeflemektedir. Türk Dünyası'nın kültürel, tarihî ve coğrafi ortaklıklarının sahada karşılık bulabilmesi, bu değerlerin pratikte etkinliğe dönüşmesi için sivil toplumun aktif ve örgütlü varlığı büyük önem taşır. Bu çerçevede gerçekleştirdiğimiz toplantı, Türk Dünyası'nda faaliyet gösteren STK'ların kurumsal kapasitelerini geliştirmek, aralarındaki iş birliğini güçlendirmek ve benzer alanlarda çalışan kurumların birlikte üretim yapabileceği sürdürülebilir bir ağ kurmak amacıyla hayata geçirilmiştir.

Toplantının bir başka yönü de Türk Dünyası vizyonunun yerel, bölgesel ve uluslararası ölçeklerde ortak hedeflerle buluşmasını sağlamaktır. Türk Dünyası'nın güncel meseleleri -diaspora politikaları, ortak eğitim müfredatı, gençlik hareketliliği, kültürel diplomasi araçları ve dijital çağın sunduğu yeni imkânlar- gibi başlıklarda sivil toplumun katkısını organize bir yapıya dönüştürmek bu sürecin merkezindedir. İstişare süreci,

bu alanlarda deneyim sahibi kurumların sahadaki gözlemlerini paylaşmalarına, karşılaşılan sorunları analiz etmelerine ve uygulanabilir çözüm yolları geliştirmelerine imkân tanımıştır. Aynı zamanda bu toplantı, sivil diplomasi anlayışına dayalı kalıcı bir iş birliği stratejisinin geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır. Günümüzde devletler arası ilişkiler, geleneksel mekanizmaların ötesine geçerek, kültürel ve sosyal etkileşim biçimleri üzerinden yeniden şekillenmektedir. Bu noktada, sivil toplum aracılığıyla kurulan temaslar; halklar arası güven inşasını kolaylaştırmakta, politikaları sosyal tabanla buluşturan bir köprü işlevi görmektedir. Türk Dünyası'nda bu tarz iş birliklerinin artması hem ortak bilinci güçlendirecek hem de uzun vadeli entegrasyon süreçlerine katkı sağlayacaktır.

Bu istişare, Türkiye'nin merkezinde bulunduğu Türk Dünyası vizyonunu destekleyen bir anlayışın ürünüdür. Katılımcı STK'ların bilgi ve önerileriyle şekillenen bu platform, ilerleyen süreçte hazırlanacak raporlar, yol haritaları ve politika belgelerine temel teşkil edecektir. Türk Dünyası için düşünsel üretimin, kurumsal etkileşimin ve ortak iradenin buluştuğu bu zemin, bölgesel dayanışma fikrini daha güçlü ve kalıcı kılmaya yönünde atılmış stratejik bir adımdır.

Gönül Haritasında Tarihî Bir Durak: AK Parti Bir İlki Hayata Geçirdi

**“Türk Dünyası
bir siyasi harita
değildir; bir gönül
haritasıdır.”**

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın bu veciz ifadesi, yalnızca bir yaklaşımı değil, bir çağın yönünü ve özünü tarif etmektedir. İşte bu gönül haritasının canlı damarlarını oluşturan sivil yapılar, AK Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığı'nın öncülüğünde ilk kez müşterek bir istişare zemini üzerinde bir araya gelmiş; dağınık seslerin müşterek akla, ortak iradeye ve kurumsal hedefe dönüştüğü bu büyük buluşmayla tarihî bir ilke imza atılmıştır.

Türk Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Zirvesi, Türkiye'de faaliyet gösteren ve Türk Dünyası'nı temsilen çalışan 200'ü aşkın STK'nın bir araya geldiği ilk tematik ve katılımcı zirve olarak Türk kamu hayatında yeni bir sayfa açmıştır. Bu buluşma, yalnızca bir organizasyon değil; bir vizyonun ete kemiğe bürünmesidir. Söz, düşünce ve irade burada kurumsal bir bütünlük kazanmış, sivil toplumun artık edilgen bir dinleyici değil, geleceği şekillendiren asli bir özne olduğu yüksek sesle beyan edilmiştir.

Sivil akıl, artık yalnızca sahada değil, aynı zamanda karar alma süreçlerinin merkezindedir. Bu ilk zirveyle birlikte, Türkiye'nin gönül coğrafyasında yaşayan topluluklar ilk kez sahadan gelen meseleleri protokolle eşit zeminde dile getirmiş; göçten eğitime, kültürel kimlikten vatandaşlık taleplerine kadar geniş bir yelpazede sorunlarını, tekliflerini ve beklentilerini doğrudan muhataplarına aktarma imkânı bulmuştur.

Zirvenin tarihî niteliğini belirleyen bir diğer unsur ise, ilk kez müzakere başlıklarının önceden belirlenerek oturumların bu başlıklar altında yapılandırılmasıdır. Eğitim, diaspora gençliği, kadının temsili, kültürel mirasın yaşatılması, ikamet ve vatandaşlık süreçleri gibi başlıklar altında yürütülen oturumlar, sivil iradenin organize ve tematik bir doğrultuda şekillendiğinin göstergesi olmuştur.

**“Türkiye Yüzyılı,
aynı zamanda
Türk Dünyası'nın
Yüzyılı olacaktır.”**

Bu yaklaşım, bu zirvede sahici bir boyut kazanmış, ortak bir hedefe yönelen farklı STK'lar aynı masada buluşarak yeni bir dayanışma modelinin kapısını aralamıştır. Meselelerin geçici değil, yapısal çözümüne odaklanan bu ilk toplantı, sahadan merkeze, merkezden sahaya giden çift yönlü bir iletişim modelini uygulamaya koymuştur. Bu yönüyle zirve, yalnızca “bir araya gelme” değil, birbirini anlama, tanıma ve birlikte hareket etme iradesinin ete kemiğe bürünmesidir.

Zirvenin sonunda yayınlanan Sonuç Bildirgesi, bu buluşmanın geçici bir etkinlik değil, süreklilik taşıyan bir istişare mekanizması olarak tesis edildiğini göstermiştir Sivil toplumun müşterek sesiyle hazırlanan bu metin, bir çağrının, bir yaklaşımın ve bir gelecek tahayyülünün yazılı belgesine dönüşmüştür.

Bu ilki mümkün kılan şey, Türk Dünyası'nın gönül köprülerini yaşatan sivil aklın, müşterek iradenin ve kurumsal vizyonun aynı hedefe yönelmesidir.

İstışarenin Ufku: Tematik Derinlik ve Stratejik Kapsam

Türk Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Zirvesi, salt bir buluşma değil; ortak meselelerin müşterek akılla tartışıldığı, geleceğe yön veren fikirlerin serbestçe dolaştığı bir müzakere sahnesi olmuştur. Bu yönüyle zirve hem yapısal biçimi hem de içerik derinliğiyle bugüne dek düzenlenen sivil toplum toplantılarından ayrılmış; doğrudan sahadan gelen sorunların kamu aktörleriyle birlikte tematik düzlemde ele alındığı çok katmanlı bir istişare platformuna dönüşmüştür.

Zirvede yapılan müzakereler, önceden belirlenmiş başlıklar etrafında yapılandırılmış ve böylece tartışmaların dağılmadan, verimli biçimde yürütülmesi sağlanmıştır. Her bir başlık, Türk Dünyası'nın güncel ihtiyaçlarına ve ortak gelecek vizyonuna karşılık gelen stratejik önceliklerden oluşmuştur. Bu kapsamda gündeme gelen ana başlıklar şu şekilde belirlenmiştir:

- ◆ STK'lar arası eşgüdümü sağlayacak dijital bir iletişim platformunun kurulması,
- ◆ Ortak veri tabanı ve düzenli istişare mekanizmalarının oluşturulması,
- ◆ Yılda en az bir kez ortak temalı zirve düzenlenerek sürekliliğin sağlanması,

Bu yaklaşım, sadece bir ağ oluşturmak değil; aynı zamanda bu ağın hukuki, mali, dijital ve yönetsel boyutlarıyla kurumsal temele oturtulmasını hedeflemiştir. Zirve sonunda kabul edilen sonuç bildirgesinde bu ağın kurulması öncelikli hedef olarak ifade edilmiş, yapısal bir gelecek vizyonuna bağlanmıştır.

Zirvenin en çok dikkat çeken tematik başlıklarından biri, göç ve ikamet sorunları olmuştur. Türkiye'de yaşayan Afgan, Türkmen, Kırgız, Uygur, Kazak ve Azerbaycan kökenli soydaşların (Türk Soylular) hukuki statüleri, vatandaşlık süreçleri ve ikamet izinlerine dair karşılaştıkları bürokratik engeller, sahadan gelen veriler ışığında masaya yatırılmıştır.

- ◆ Türk soylu bireyler için özel statülerin oluşturulması,
- ◆ Mevzuatta yer alan genel uygulamaların kardeş topluluklara yönelik yeni düzenlemelerle işlevsel kılınması,
- ◆ İl göç idarelerinde bu topluluklara özel irtibat birimlerinin kurulması önerilmiştir.
- ◆ Eğitim, gençlik, kadın örgütlenmesi, kültürel miras, çevre ve insani yardım konularında sahadan gelen deneyimler paylaşılmıştır.
- ◆ Katılımcılar birbirini dinleyerek farklı coğrafyalardaki ortak meselelerde farkındalığı artırmıştır.
- ◆ Bölgesel ve fonksiyonel bakımdan STK'lar arasındaki iletişim eksikliği açıkça tespit edilmiştir.

Zirvenin en önemli yapısal farklarından biri de kamu kurumlarının müzakere heyetlerinde yer alarak doğrudan istişare sürecine katılması olmuştur. Böylece devlet-sivil toplum ilişkisi yatay düzleme taşınmış, çözüm önerileri ortak zeminde tartışılarak sahadan merkeze giden bir anlayış benimsenmiştir.

Bu çerçevede, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın şu vizyoner sözü zirvenin anlamını pekiştirmektedir:

Zirve, işte bu ortak geleceğin temellerini atan, fikirlerin karşılıklı etkileşimle zenginleştiği ve kurumsal hafızaya dönüştüğü bir başlangıç olmuştur. Müzakere başlıklarının çeşitliliği ve içeriği, Türk Dünyası'nın çok boyutlu sorunlarını çözme iradesinin somut bir göstergesi olarak tarihe geçmiştir.

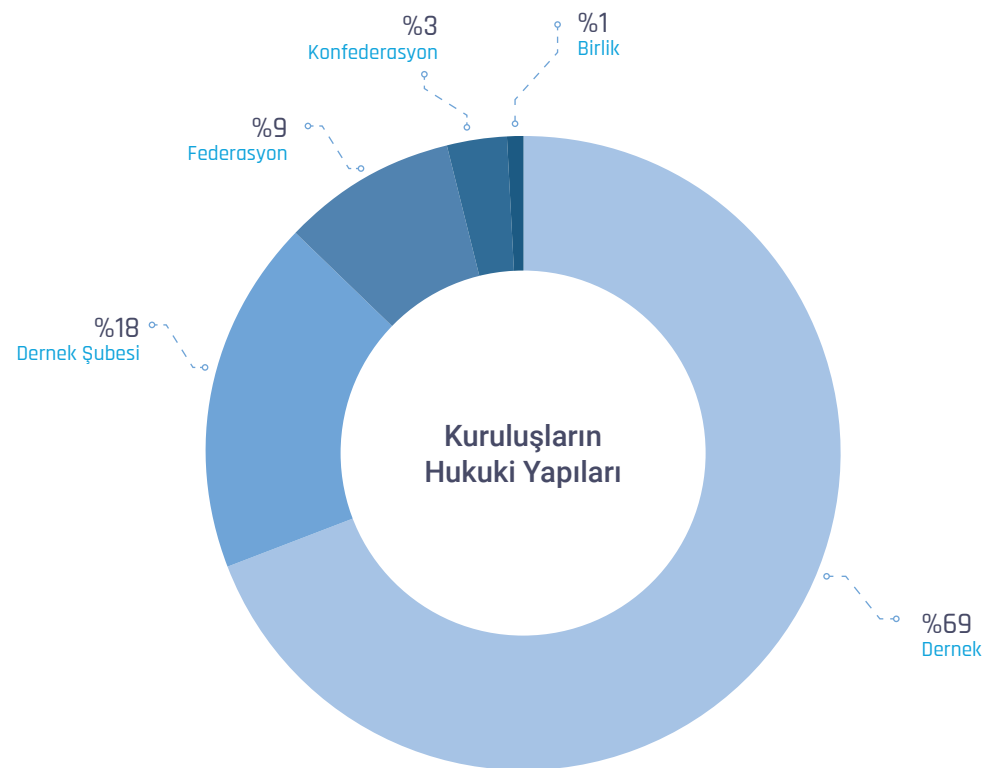
“Türk Dünyası'nın kaderi ortak, sevinci ortak, geleceği de ortak olmalıdır.”

Türk Dünyasının Çelik Köprüsü: Sivil Toplum

Tarihsel süreç içerisinde, Türkçe'nin farklı lehçelerini konuşan ve müşterek tarihî, kültürel, sosyal kodlara sahip olan devletler ile toplulukların tamamını kapsayıcı biçimde tanımlamak üzere "Türk dünyası" kavramı kullanılmaktadır. 1991 yılında Sovyetlerin dağılmasının ardından Türk topluluklarının önemli bir kısmı bağımız devletlere sahiptir. Ancak Türk topluluklarının birbirleriyle olan iletişimleri devletler diplomasisinden ibaret değildir. Günümüzde kamu diplomasisi toplumlar arası diyalogun en önemli sac ayaklarından birini oluşturmaktadır.

Adında ve Amacında "Türk Dünyası" İfadesi Yer Alan Kuruluşların Hukuki Yapıları

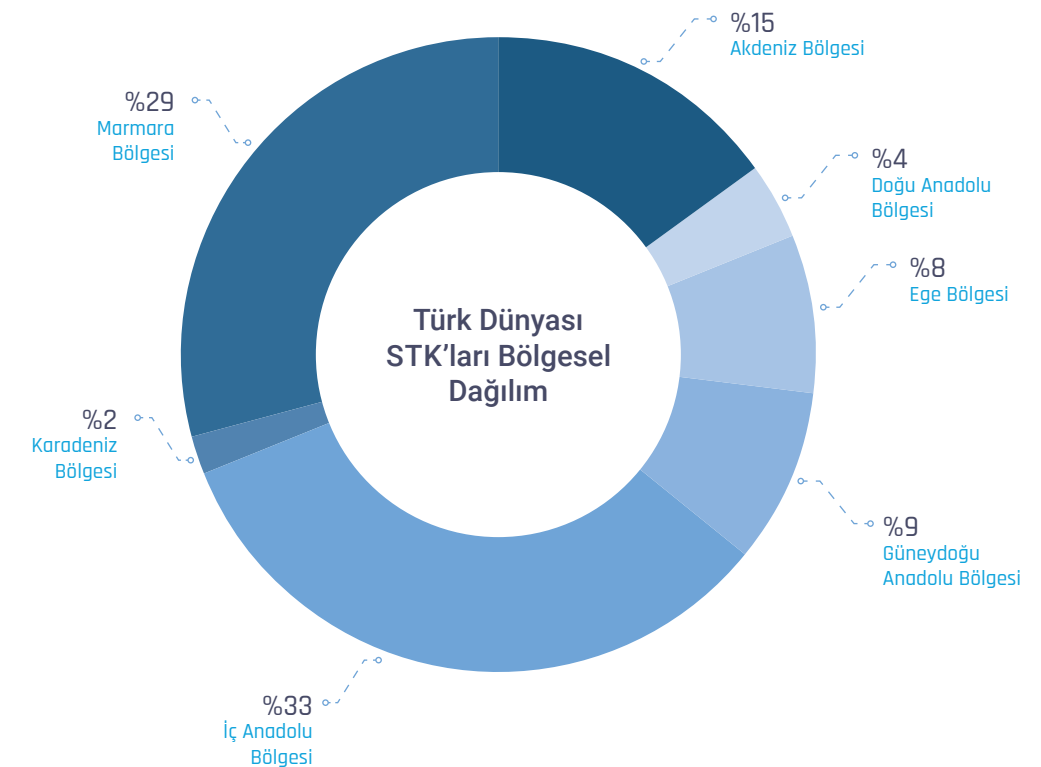
HUKUKİ YAPI	SAYI
DERNEK	151
DERNEK ŞUBESİ	41
FEDERASYON	19
KONFEDERASYON	6
BİRLİK	3

Geleneksel diplomasi, devletlerin diğer ülkelerle olan ilişkilerini, resmî temsilciler ve akredite edilmiş diplomatik kanallar aracılığıyla yürüttüğü, protokole dayalı bir etkileşim biçimidir. Bu model, uzun süre uluslararası ilişkilerin temel zeminini oluşturmuştur. Ancak küreselleşme, iletişim teknolojilerinin dönüşümü ve toplum temelli etkileşimlerin artması, devletler arası ilişkilerin yalnızca resmî diplomatik mekanizmalarla yürütülmesini yetersiz kılmıştır. Bu çerçevede ortaya çıkan kamu diplomasisi, bir devletin başka ülkelerin kamuoylarıyla doğrudan iletişim kurarak kendi imajını, değerlerini ve politikalarını tanıttığı çok boyutlu bir etkileşim stratejisine dönüşmüştür. Modern uluslararası sistemde devletler, yalnızca hükümetler arası ilişkileri değil, halklar arası yakınlaşmayı da esas alan bu yeni diplomasi biçimi üzerinden dış politika hedeflerine ulaşmaya çalışmaktadır.

Adında ve Amacında "Türk Dünyası" İfadesi Yer Alan Kuruluşların Bölgesel Dağılımı

BÖLGE	KURULUŞ SAYISI
AKDENİZ BÖLGESİ	34
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	8
EGE BÖLGESİ	17
GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ	21
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	72
KARADENİZ BÖLGESİ	4
MARMARA BÖLGESİ	64

Günümüz uluslararası ilişkiler sistemi, geleneksel hiyerarşik yapılar yerine çok aktörlü, yatay ve dinamik bir düzene evrilmiş durumdadır. Bu dönüşüm, yalnızca devlet merkezli diplomasi araçlarını değil, aynı zamanda devlet dışı aktörlerin —özellikle de sivil toplum kuruluşlarının (STK)— uluslararası etkileşimdeki rolünü daha görünür ve işlevsel hâle getirmiştir. Sivil toplum örgütleri, sınır aşan faaliyet alanları, esnek yapıları ve toplumsal tabana doğrudan ulaşabilme kabiliyetleri sayesinde, günümüz diplomasisinin tamamlayıcı ve çoğu zaman dönüştürücü bileşenleri olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, Türk Dünyası özelinde de sivil toplum aktörlerinin etkileşimi, devletler arası diplomatik ilişkilerin ötesine geçerek halklar arası bağların inşasında belirleyici bir zemin oluşturmuştur. Türk toplulukları arasında kurulan bu sivil etkileşim hatları, ortak tarihî hafızanın ve kültürel sürekliliğin taşıyıcısı konumuna gelmiştir.

Türk dünyasında kamu diplomasisinin temelleri bundan yüz, yüz elli yıl önce İsmail Gaspıralı'nın eserleri ve faaliyetleriyle atılmıştır. Gaspıralı'nın *"dilde, fikirde, işte birlik"* şiarı Türk dünyasının sivil toplum temelli kamu diplomasisinin kurucu felsefesi kabul edilmektedir. Türkiye'de ise kamu diplomasisinin bir devlet politikası olarak belirlenmesi ve uygulamaya konulması AK Parti iktidarı döneminde başlamıştır. Önceki dönemlerde Türkiye'nin Türk dünyasına dönük politikaları hem devlet diplomasisi hem de kamu diplomasisi anlamında yetersiz olarak değerlendirilmektedir.

1992 yılında kurulan TİKA'nın 2000'li yıllarda Türk dünyasında etkinliğinin artırılması, 2009 yılında Yunus Emre Enstitüsü'nün kurulması, 2010 yılında Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının kurulması ve son olarak 2025 yılında AK Parti bünyesinde Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığının tesis edilmesi 2000'li yıllardan itibaren Türkiye'nin izlediği etkili ve dinamik Türk dünyası politikalarının birer göstergesidir. Diğer yandan başta Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere Türk devletleri başkanlarının ısrarlı irade ve girişimleriyle 2009 yılında Nahçıvan Anlaşması ile Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi kurulmuş bu yapı 2021 yılında Türk Devletleri Teşkilatı adını almıştır. Tüm bu girişimler Türk dünyası içinde geleneksel devletler diplomasisi ile birlikte kamu diplomasisini de güçlendirmiştir. Nitekim Türkiye'de, adında ve/veya amacında "Türk Dünyası" ibaresi yer alan STK sayısı 220'yi aşmaktadır. Bunun 197 tanesi son 20 yılda kurulmuştur.

Sayıları ve etki alanları hızla artan Türk dünyası STK'ları; iş birliği, gönül birliği ve ideal birliği oluşturmada kritik bir işlev görmektedir. Coğrafi sınırların ötesine geçen, gönül bağlarını güçlendiren, tarihsel hafızayı

canlı tutan ve ortak kültürel kodları sahada yeniden üreten bu yapılar; Türk toplumları arası etkileşimin başat aktörleridir. Özellikle gençlik çalışmaları, eğitim projeleri, kültürel etkinlikler, diaspora organizasyonları ve medya faaliyetleri üzerinden yürütülen faaliyetler, geleneksel diplomasiyi ulaşamadığı alanlarda Türk kimliğini, dayanışmasını ve ortak geleceğe yönelik inancını pekiştirmektedir. Bu yönüyle sivil toplum, devlet politikalarının derinleşmesini sağlayan ve Türk dünyası vizyonuna toplumsal zemin kazandıran bir çelik köprü işlevi görmektedir.

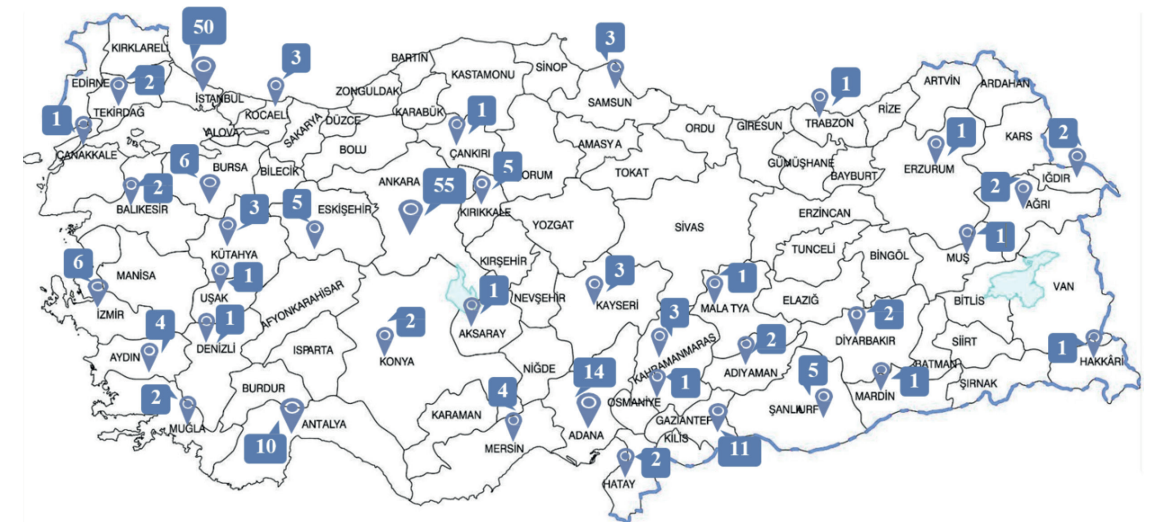
Sivil toplumun stratejik etkisi, yalnızca yumuşak güç kapasitesinin artışıyla sınırlı değildir. STK'lar, aynı zamanda Türk dünyası içindeki eşitsizliklerin azaltılmasına, kurumsal kapasitelerin gelişmesine ve toplumların kendi iç dinamikleriyle kalkınmasına da doğrudan katkı sağlamaktadır. İletişim teknolojilerinin geliştiği, dijital kamuoyunun sınır ötesi etkiler oluşturabildiği bir çağda, STK'ların daha görünür, daha etkili ve daha koordine hareket etmesi; Türk dünyasının çok katmanlı entegrasyon süreci açısından stratejik bir öncelik hâline gelmiştir. Bu bakımdan sivil toplum, siyasal istikrarı ve kültürel sürekliliği de pekiştiren bir yapıdır.

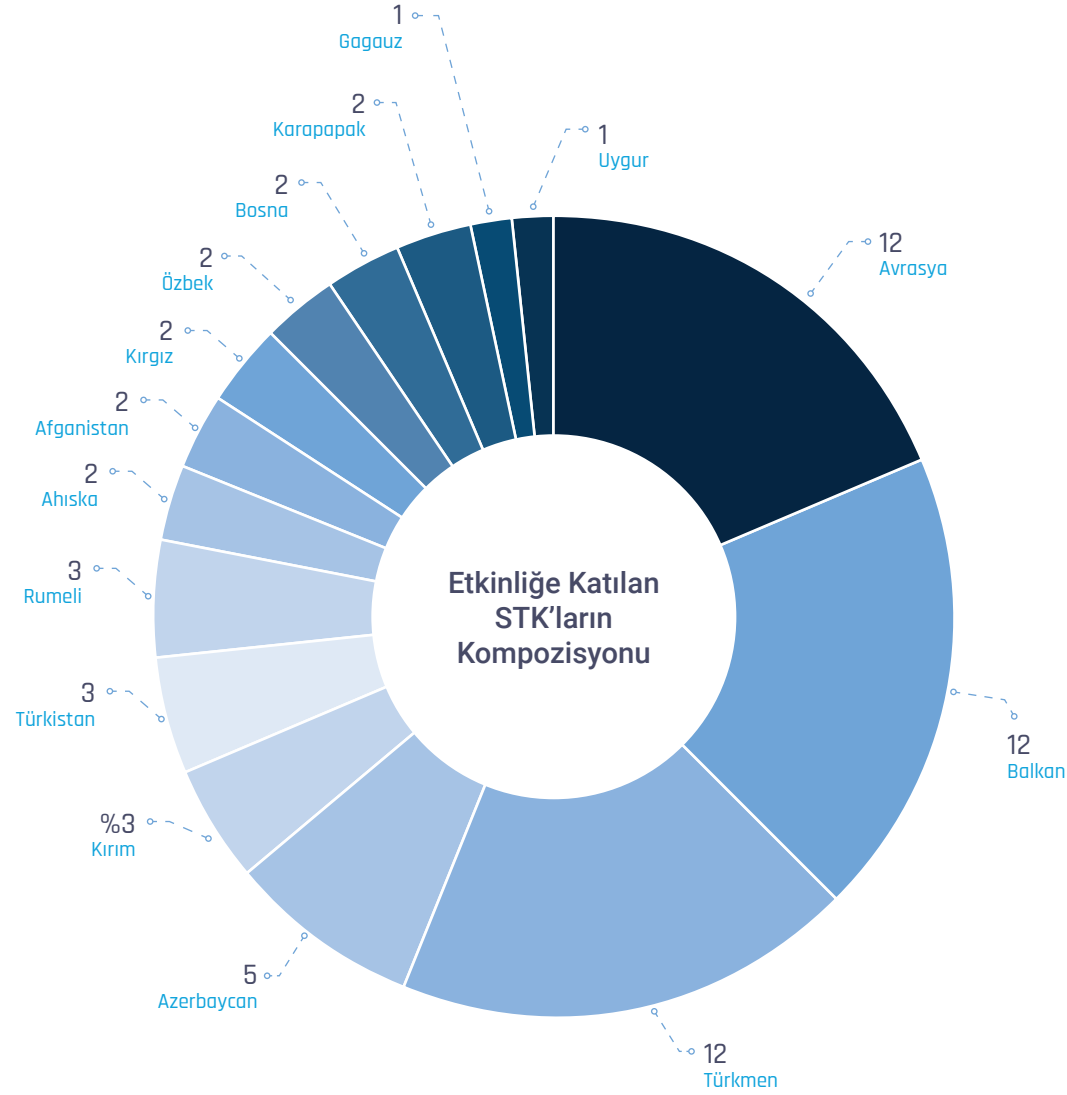
Bugün Türk dünyasının geleceğine ilişkin atılacak her adımda, sivil toplumun güçlü bir paydaş olarak sürece dâhil edilmesi artık bir tercih değil, bir zorunluluktur. Gaspıralı'dan günümüze taşınan "birlik" fikri, günümüzün bölgesel gerçekliğine uyarlanması gereken bir stratejidir. Bu bağlamda AK Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığı öncülüğünde 12 Haziran 2025 tarihli toplantıda Türk dünyası STK'larının bir araya getirilerek istişare süreçlerine dâhil edilmesi, kamu diplomasisinin sivil zeminde yeniden inşası açısından büyük önem arz etmektedir.

Gelecek perspektifi açısından bakıldığında; Türk Dünyası sivil toplum ağlarının dijitalleşme, ortak eğitim modelleri, kriz yönetimi, çevre sorunları ve diaspora organizasyonu gibi başlıklarda daha kurumsal ve eşgüdümlü hareket etmesi gerekmektedir. Bu alanlarda yapılacak her türlü iş birliği Türk devletleri arasındaki ilişkileri derinleştirirken aynı zamanda küresel düzeyde Türk dünyasını görünür ve etkin kılmayı sağlayacaktır. Dolayısıyla Türk dünyası STK'ları, tarihsel bir misyonun çağdaş temsilcileri olarak geleceğin mimarlarıdır.

Adında ve Amacında "Türk Dünyası" İfadesi Yer Alan Kuruluşların İl Dağılımı

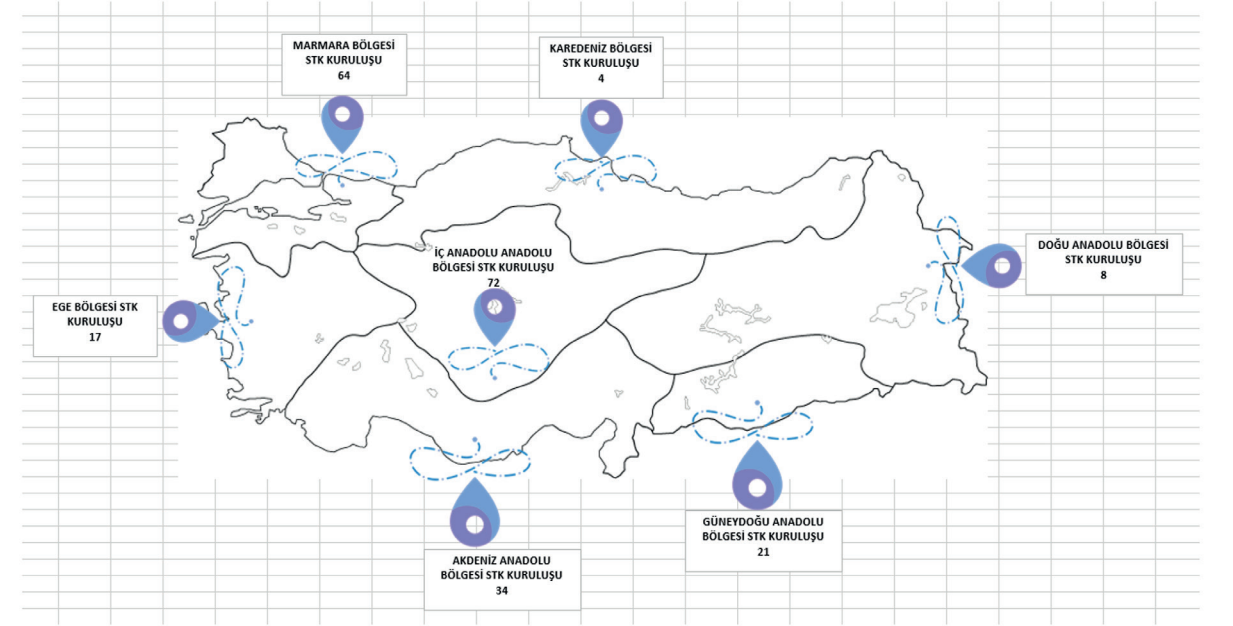
Türk Dünyası Stk'ları İllere Göre Dağılım

Avrasya	12
Karapapak	2
Balkan	12
Kırım	3
Türkmen	12
Türkistan	3
Rumeli	3
Ahıska	2

Gagauz	1
Afganistan	2
Azerbaycan	5
Kırgız	2
Özbek	2
Bosna	2
Uygur	1

1.Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısının Paydaşları

Gerek demografik dağılım ve gerekse kuruluşların faaliyet merkezleri dikkate alındığında bu ilk STK buluşmasına Zeytinburnu Belediyesi ev sahipliği yapmıştır. Bununla birlikte AK Parti İstanbul İl Başkanlığı organizasyonun bir diğer paydaşı konumundadır.

12 Haziran Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısı Program Akışı

Programın açılışının ardından, Protokol Konuşmaları gerçekleşmiş ve Türk Dünyası ezgilerinden oluşan bir müzik grubu sahne almıştır. Panelde ise ilgili kurum temsilcilerinin konuşmaları ve Soru-Cevap bölümüne geçilmiştir. Yaklaşık 4 saat süren müzakerelerin sonunda Kapanış ve Aile Fotoğrafı ile toplantı tamamlanmıştır.

Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısının Müzakere Maddelerinin Sonuçları

12 Haziran 2025 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısı kapsamında katılımcılara, panelde değerlendirilmek üzere 4 maddeden oluşan bir müzakere maddeleri formu dağıtılmıştır.

Madde	Başlık	Sayı
1	Türk Dünyası'nda Sivil Toplum Ağının Kurulması ve Kurumsallaşması	98
2	Türk Dünyası'nda Göç ve İkamet Kapsamında Sorunlar ve Çözüm Önerileri	78
3	Türk Dünyası STK Zirvesi'nin gerçekleştirilmesi ve ortak temalar üzerine düşünceler	81
4	Sonuç Bildirisi Üzerine Düşünceler	102

Gönül Coğrafyasının İradesiyle Atılan İlk Adım: Nasıl Başladı?

Türk Dünyası'nın kültürel, tarihî ve siyasi bağlarını daha sistematik ve kurumsal bir düzleme taşıma ihtiyacı, son yıllarda daha fazla görünür hâle gelmiştir. Özellikle Türk Devletleri Teşkilatı'nın güç kazanması, bölgesel entegrasyon ihtiyaçlarının hissedilir hale gelmesi ve Türkiye'nin küresel bir güç olarak merkezî rolünün pekişmesi, bu alandaki sivil yapıları da harekete geçirmiştir.

AK Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığı, bu stratejik farkındalıkla hareket ederek hem siyasi hem de toplumsal düzlemde Türk Dünyası ilişkilerini çok yönlü bir yapıya kavuşturmayı amaçlayan bir yaklaşımı benimsemiştir. Bu yaklaşım doğrultusunda, Türk Dünyası üzerine çalışan ve bu alana gönül vermiş sivil toplum kuruluşlarıyla doğrudan temas kurmak, sahadaki tecrübeyi merkeze almak ve ortak akli inşa etmek üzere bir istişare süreci başlatılmıştır.

Toplantının fikri temelleri, Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığının; sahadan gelen talepleri dinlemesi, kurumlar arası koordinasyonların daha kuvvetli hale getirilebileceğinin ve iş birliği ihtiyacının güçlü bir toplumsal karşılık bulduğunun tespit etmesiyle atılmıştır. İlk temaslardan itibaren görülmüştür ki Türk

Dünyası üzerine düşünen ve üreten sivil yapılar arasında ortak bir masa etrafında buluşma arzusu güçlüdür. Bu motivasyon, istişare toplantısının hayata geçirilmesi yönündeki kararlılığı daha da pekiştirmiştir.

Bu doğrultuda kuramsal altyapısı şekillenen fikirler, Türk Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları İstişare Toplantısı adı altında kurumsal bir yapıya kavuşturulmuş ve 12 Haziran 2025 tarihinde AK Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığı uhdesinde toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu vesileyle Türk'ün kadim geleneği olan istişare kültürüne bir kez daha başvurulmuştur.

Toplanın açılış konuşması AK Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanı Prof. Dr. Kürşad Zorlu tarafından yapılmıştır. Zorlu, konuşmasında, Türk Dünyası'nın yükselen bir aktör olarak konumlandırılmasının ülkemizin dış politika stratejisinin temel taşlarından biri olduğunu vurgulamıştır.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın başlattığı ve topluma sunduğu "Türkiye Yüzyılı" hedefinin, "Türk Dünyası Yüzyılı" yolculuğu ile yeni bir kavşak noktasına geldiğini belirten Zorlu, Türk devletlerinin ortak hareket ederek küresel arenada daha güçlü bir aktör olmasını sağlayacak bölgesel iş birliklerinin iktisadi ve siyasi bağımsızlığın güçlendirilmesine katkıda bulunacağını belirtmiştir.

AK Parti İstanbul İl Başkanı Abdullah Özdemir de sivil toplum kuruluşlarının hem ülkelerin hem de toplumların gelişimi adına çok önemli görevler üstlendiğini, nesiller arası iletişimin ve kültür aktarımının sağlanmasında önemli yer edindiklerini söylemiştir. Özdemir konuşmasında AK Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığının kurulmasının olumlu sonuçlarını STK'ların yakın zamanda göreceğini belirtmiştir.

Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy ise Zeytinburnu'nun Türk Dünyasının manevi başşehri olduğunu ifade ederek, toplantıya ev sahipliği yapmaktan duyduğu gururu ve mutluluğu dile getirmiştir.

Konuşmaların ardından Türk dünyasına özgü kısa bir müzik dinletisi davetlilere sunulmuştur. Ardından istişare bölümüne geçilmiştir. İstişare bölümü; AK Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanı Prof. Dr. Kürşad Zorlu yönetiminde; Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanı Serkan Kayalar, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı Abdullah Eren, Göç İdaresi Başkanı Hüseyin Kök, Sivil Toplum Halkla İlişkiler Genel Müdürü Mustafa İspirgil ve Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy idaresinde gerçekleşmiştir.

İstişare toplantısı vasıtasıyla gerek Türkiye'de gerek diğer Türk Cumhuriyetlerinde faaliyet gösteren STK'ların ortak vizyonla hareket etmesi için uygun bir iklimin oluştuğu değerlendirilmiş; bu çerçevede ortak aklın, ortak gelecek tahayyülüne dönüşmesi adına ilk adım atılmıştır.

Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısına Yoğun Katılım

Türk Dünyası STK'ları Zirvesi, sadece niceliksel anlamda bir yoğunluğu değil; nitelikli, temsili ve stratejik önemi yüksek bir katılımı beraberinde getirmiştir. 12 Haziran 2025 tarihinde, toplamda 200'den fazla sivil toplum kuruluşunun temsil edildiği toplantıda; göç dernekleri, kültürel vakıflar, öğrenci birlikleri, akademik düşünce kuruluşları, kadın örgütleri ve yerel girişim odaklı derneklerin tamamı kendi sahalarına dair gözlemlerini paylaşma imkânı bulmuştur. TİKA, YTB, Göç İdaresi, STK Genel Müdürlüğü ve belediyeler gibi kamu kurumlarının yüksek düzeyde katılımı, zirvenin yalnızca bir sivil toplum etkinliği değil, aynı zamanda bir kurumsal istişare platformu olarak tesis edildiğini ortaya koymuştur.

Katılımın çeşitliliği ve düzeyi, zirvenin Türk Dünyası'nın tamamını kuşatan bir anlayışla kurgulanmıştır. Türkiye'de faaliyet gösteren; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Macaristan, Tataristan, Kırım, Afganistan, Irak ve Suriye'deki kardeş ve akraba topluluklarını temsil eden sivil toplum kuruluşları, toplantıya çok yönlü ve derinlikli bir perspektif kazandırmıştır. Katılımcıların tamamı Türk kimliğini farklı tarihî, kültürel ve coğrafi bağlamlarda temsil eden kuruluşlar olup, bu çeşitlilik zirvede işlenen tüm konulara çok yönlü bir perspektif kazandırmıştır.

Her bir temsilcinin katılımı, Türk Dünyası'nın ortak geleceği için ortaya koyulan kararlılığın bir ifadesidir. Kadim bağların çağdaş vizyonla harmanlandığı bu zirve, Türk Dünyası'nın sosyal dokusunu kurumsal aktörlerle birlikte yeniden inşa etme çabasının somut bir çıktısıdır.

AK PARTİ **TÜRK DEVLETLERİ** İLE İLİŞKİLER BAŞKANLIĞI
AK PARTY DIRECTORATE OF RELATIONS WITH **TURKIC STATES**

TÜRK DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İLE
İSTİŞARE TOPLANTISI

12 HAZİRAN 2025
İSTANBUL

TÜRK DÜNYASI
YÜZYILI

AK PARTİ **TÜRK DEVLETLERİ** İLE İLİŞKİLER BAŞKANLIĞI
AK PARTY DIRECTORATE OF RELATIONS WITH **TURKIC STATES**

TÜRK DÜNYASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İLE
İSTİŞARE TOPLANTISI

12 HAZİRAN 2025
İSTANBUL

TÜRK DÜNYASI
YÜZYILI

TÜRK DÜNYASI
YÜZYILI

I

PROTOKOL KONUŞMALARI

Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısı Protokol Konuşmaları

Zirve, protokol konuşmalarıyla resmen açılmış; bu ilk sözler, toplantının vizyonunu, ilkesel duruşunu ve stratejik yönünü tayin eden bir çerçeve işlevi görmüştür. Açılış konuşmasını yapan AK Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanı Prof. Dr. Kürşad Zorlu, Türk Dünyası'nın istikbalini şekillendirecek asli gücün sivil toplum olduğunu vurgulamıştır. *"Türk Dünyası bir gönül haritasıdır ve bu haritanın gerçek taşıyıcıları sivil toplumdur"* ifadeleriyle, yalnız bir coğrafyanın değil; ortak hafızanın, müşterek hissiyatın ve kadim kardeşliğin temsilcisi olan sivil yapıları merkeze alan bir vizyon ortaya koymuştur.

TİKA Başkanı Serkan Kayalar, konuşmasında Türk Dünyası'na yönelik kalkınma eksenli projelere geniş bir çerçevede değinmiş; teknik kapasite, kurumsal sürdürülebilirlik ve yerel iş birlikleri konularında önemli mesajlar vermiştir. Özellikle sahada faaliyet gösteren STK'larla kurulan eşgüdümün, projelerin başarısı ve yerel topluluklar üzerindeki etkisi bakımından vazgeçilmez olduğunu vurgulamıştır. Kayalar, *"Kurumsal kapasite kadar yerel bilgi ve tecrübe de önemlidir. STK'lar bize sahayı, biz onlara imkânı taşımamız"* sözleriyle, devlet aklının sahadaki karşılığı'nın sivil yapılarla mümkün olabileceğini dile getirmiştir. Bu yaklaşım, kalkınma politikalarının yalnızca merkezden değil; yerel bilgiyle harmanlanarak, katılımcı ve sürdürülebilir modellerle hayata geçirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Konuşması boyunca TİKA'nın Türk Dünyası'nda yürüttüğü kültürel miras, eğitim, altyapı ve sosyal dayanışma projelerinden örnekler sunan Kayalar, sivil toplumla daha entegre çalışan bir kurumsal refleksin önemine dikkat çekmiştir.

noşması boyunca TİKA'nın Türk Dünyası'nda yürüttüğü kültürel miras, eğitim, altyapı ve sosyal dayanışma projelerinden örnekler sunan Kayalar, sivil toplumla daha entegre çalışan bir kurumsal refleksin önemine dikkat çekmiştir.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar (YTB) Başkanı Abdullah Eren, konuşmasında diasporadaki Türk gençliğinin kimlik inşası ve kültürel aidiyet duygusunun korunmasına yönelik yürütülen çok yönlü projelere değinmiştir. Eğitim burslarından kültürel etkinliklere, diaspora gençliğine yönelik liderlik ve temsil programlarından stratejik iletişim faaliyetlerine kadar geniş bir yelpazede sürdürülen çalışmaların, Türk diasporasının dünya genelinde daha güçlü ve bilinçli bir topluluk olarak varlık göstermesinde önemli rol oynadığını vurgulamıştır. Eren, bu faaliyetlerin yalnızca devlet eliyle değil, sivil toplum kuruluşlarıyla kurulan daha sıkı ve organik bağlar aracılığıyla çok daha etkin hale geleceğini belirtmiş; bu doğrultuda YTB'nin her düzeyde iş birliğine açık bir yapıyla hareket ettiğini ifade etmiştir.

Göç İdaresi Başkanı Hüseyin Kök ise, konuşmasında Türkiye'de yaşayan Türk soylu toplulukların karşılaştığı göç ve ikamet süreçlerine dair teknik ve hukuki meseleleri ele almıştır. Özellikle ikamet izinlerinin uzatılması, ikamet süresince yaşanan bürokratik tikanlıkların giderilmesi ve göçmenlerin sosyal güvenlik sistemine erişiminin kolaylaştırılması gibi konular üzerinde durmuştur. Kök, doğrudan sahadan gelen eleştirilerin ve taleplerin titizlikle takip edildiğini, bu doğrultuda mevzuat düzenlemeleri ile uygulama düzeyinde iyileştirmelerin hayata geçirilmesi yönünde kurumsal iradenin mevcut olduğunu vurgulamıştır. Katılımcılara hitaben yaptığı açıklamalarda, *"Sahada karşılaşılan her sorun, bizim için sadece bir veri değil, aynı zamanda çözüm üretmekle yükümlü olduğumuz bir sorumluluktur"* ifadeleriyle, kurumun çözüm odaklı yaklaşımını ortaya koymuştur.

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürü Sayın Mustafa İspirgil, yaptığı konuşmada, toplantının hem tematik yönüne hem de vizyoner kurumsal çerçevesine dikkat çekmiştir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde kurulan AK Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığı'nın, sivil toplum alanında da Türk Dünyası'nı merkeze alan yeni bir açılım gerçekleştirdiğini vurgulamış, bu yeni yapılanmanın anlam ve değerine dikkat çekmiştir. *"Sivil toplum kuruluşları artık bütün dünyada 'üçüncü sektör' olarak tanımlanmakta ve ciddi bir etki alanına sahip olmaktadır. Böyle güçlü bir başlık altında düzenlenen bu toplantıda bulunmak bizim için büyük bir memnuniyet kaynağıdır,"* diyen İspirgil, zirvenin "gönül coğrafyasına hizmet etme" idealini taşıdığına ve bu bağlamda kurumlar arası istişare kültürünün yaşatıldığına vurgu yapmıştır.

Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy, ev sahibi kurum sıfatıyla konuşmasında, ilçenin Türk Dünyası kültürüyle olan tarihsel bağlarını hatırlatmış ve yerel yönetimlerin bu tür organizasyonlarda oynayabileceği tamamlayıcı rolü açıklamıştır. Söz konusu zirvenin bir toplantı değil, uzun vadeli bir yol haritasının başlangıcı olduğunu vurgulamıştır.

III

DİVAN KONUŞMALARI

Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısı Divan Konuşmaları

Zirvenin en yoğun katılımlı ve en dinamik bölümlerinden biri olan divan oturumları, Türk Dünyası'nın farklı coğrafyalarından gelen sivil toplum temsilcilerinin sahadaki birikimlerini, gözlemlerini ve tecrübelerini doğrudan aktardıkları nitelikli bir istişare zemini olarak öne çıkmıştır. Her biri kendi alanında faaliyet gösteren ve belirli toplulukları temsil eden STK mensupları; kültürel mirasın korunmasından gençlik politikalarına, göç yönetiminden eğitimde fırsat eşitliğine, kurumsal dayanışmadan kadınların toplumsal temsiline kadar geniş bir yelpazede karşılaştıkları sorunları dile getirmiştir.

Bu oturumlar, yalnızca sorunların ifade edildiği bir platform olmanın ötesine geçerek; sahaya dair çözüm önerilerinin, yapıcı eleştirilerin ve somut taleplerin dile getirildiği bir müzakere atmosferi oluşturmuştur. Konuşmalar, tematik çeşitliliği ve temsil derinliğiyle dikkat çekmiş; diaspora topluluklarının gerçek ihtiyaçlarına odaklanan pratik çözümlerin geliştirilmesine zemin hazırlamıştır. Her temsilcinin konuşması, aynı zamanda kendi topluluğunun sesi, hafızası ve taleplerinin taşıyıcısı niteliğinde olmuş; bu da zirvenin kapsayıcı ve katılımcı doğasını pekiştirmiştir.

Divan oturumları, devlet ve sivil toplum arasındaki ilişkiyi yeniden tanımlayan bir nitelik kazanmış; bürokratik yapıların, sahadan gelen doğrudan bilgiyi karar alma süreçlerine entegre etmesi bakımından örnek teşkil etmiştir.

Rumeli Türkleri Derneği Kağıthane Şube Başkanı Samet Karabaş, konuşmasında özellikle Balkanlar'da yaşayan Türk topluluklarının görünürlüğü'nün artırılmasının bir zaruret olduğunu vurgulamıştır. Kültürel aidiyetin yalnızca geçmişe dönük bir hatırlama biçimi olmadığını, aynı zamanda bugünü inşa eden ve geleceği şekillendiren dinamik bir unsur olduğunu dile getirmiştir. Bu bağlamda, Türkiye'deki kurum ve STK'ların Balkan coğrafyasına yönelik daha bütüncül ve sürdürülebilir bir stratejiyle hareket etmesi gerektiğini ifade etmiştir. Karabaş, kültürel organizasyonların destek-

lenmesi, gençlere yönelik eğitim kampanyalarının artırılması ve Türk medyasının diaspora ile iletişimde daha proaktif bir rol üstlenmesi gerektiğini vurgulamış; *"Eğer Balkanlar'daki Türk kimliği gelecek nesillere aktarılacaksa, bu sadece soy bağıyla değil, kültürel bağla mümkün olacaktır"* sözleriyle konuşmasını derinleştirmiştir.

olamamasının altını çizen Tatlıoğlu, bu yapıların büyük kent merkezlerindeki platformlara erişimde yaşadıkları zorlukların giderilmesinin, Türk Dünyası'nın bütüncül bir bakışla kucaklanabilmesi açısından elzem olduğunu vurgulamıştır. Konuşması, salondaki diğer katılımcılardan da yankı bulmuş; birçok temsilci bu öneriye destek verdiğini belirtmiştir.

Türk Dünyası Yörük Türkmen Birliği Genel Başkanı İrfan Tatlıoğlu ise, sahada faaliyet gösteren yerel STK'lar arasında ciddi bir koordinasyon eksikliği yaşandığını belirterek, bu durumun hem bilgi paylaşımını engellediğini hem de iş birliği potansiyelini sınırladığını ifade etmiştir. *"İl il, bölge bölge toplantılar yapılmalı; herkes sahaya birbirine anlatsın, tecrübeler paylaşılmalı, sorunlar kolektif biçimde değerlendirilmelidir"* diyerek, yerel düzeyde istişare kültürünün güçlendirilmesine yönelik bir çağrıda bulunmuştur. Özellikle taşrada faaliyet yürüten küçük ölçekli STK'ların yeterince görünür

Oğuz Çepni Boyu Dernekleri adına Harun Özdemir, toplantının hayırlı sonuçlar doğuracağına inandıklarını belirterek, temsil ettikleri federasyonun Türkiye'nin 52 ilinde ve Balkanlar'da yapılanmış bir yapı olduğuna dikkat çekmiştir. Türk dünyasının meselelerine kalıcı çözüm üretmek adına, Türkiye'de ve eş zamanlı olarak diğer Türk devletlerinde birer "Türk Dünyası Bakanlığı" kurulmasının elzem olduğu yönündeki görüşünü dile getirmiştir. Böyle bir yapılanmanın, yurtdışındaki Türk topluluklarının muhataplık ihtiyacını karşılayacağı, aynı zamanda ayrılmış bir bütçe ve idari kapasite ile daha etkili politikaların geliştirilebileceği vurgulanmıştır. Özdemir ayrıca, Türkiye'deki sivil toplum örgütlerinin büyük bir çoğunluğunun kısa sürede faaliyetlerini sonlandırmak zorunda kaldığını ifade etmiş; Türk dünyası eksenli STK'ların yasal olarak tanımlanması, işlevselliği kanıtlanmış yapıların ise desteklenerek teşvik edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. STK'ların gönüllü esaslı hizmet anlayışının kamu hizmetlerine katkı sunduğunu ifade eden Özdemir, toplantının Türk dünyasından daha geniş katılımı sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasının önemine işaret etmiştir.

Dünya Türk Gençler Birliği adına konuşan Ersin Güzel, 1992 yılında kurulan Birliğin bugün 35 ülkede 80 teşkilatla faaliyet gösterdiğini ifade etmiştir. Pek çok kurumun daha önce Birliğin kurultaylarında yer aldığını hatırlatan Güzel, herhangi bir talepleri olmadığını, ancak Türk Devleti'nin her türlü girişimine destek vermeye

güçlü olmasının Türk dünyasının tamamına umut verdiğini dile getirmiştir.

Avrasya Stratejik Araştırmalar Vakfı, toplantının Türk dünyası için ortak hedefler doğrultusunda somut yol haritalarının belirlenmesine imkân tanıyan önemli bir platform oluşturduğunu ifade etmiştir. Bu kapsamda AK Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanı Prof. Dr. Kürşad Zorlu başta olmak üzere sürece katkı sunan tüm kamu kurumlarına ve temsilcilerine teşekkürlerini iletmiştir. Türk Devletleri Teşkilatı bünyesinde geliştirilecek kamu diplomasisi stratejilerinde sivil toplumun aktif ve kurumsal bir rol üstlenmesi gerektiğine işaret etmiş; bu bağlamda Türk dünyası sivil toplum kuruluşları arasında kalıcı bir iletişim ağı kurulmasının, ortak projeler ve dijital bilgi paylaşım platformlarıyla desteklenmesinin önem taşıdığını belirtmiştir. Yıllık düzenli toplantılarla iş birliğinin pekiştirilmesi, kaynakların verimli kullanımı ve kurumsal bir Türk dünyası STK platformunun hayata geçirilmesi yönündeki önerilerini paylaşarak konuşmasını tamamlamıştır.

IV

SORU - CEVAP

Soru-Cevap Bölümü: Sahanın Nabzı Nerede Atıyor?

Zirvenin son bölümünde gerçekleştirilen soru-cevap oturumu, yalnızca bir bilgi alışverişi alanı değil; doğrudan sahanın sesinin kamu otoritesine ulaştığı, sahici ve çözüm odaklı bir müzakere zemini olarak işlev görmüştür. Katılımcıların yönelttiği sorular, teknik ayrıntılarla sınırlı kalmamış; sahadaki yapısal sorunları, uygulamadaki aksaklıkları ve sivil toplumun taşıdığı temel beklentileri görünür kılan bir çerçevede şekillenmiştir. Bu yönüyle soru-cevap bölümü, katılımcıların yalnızca dinlenmediği, aynı zamanda doğrudan muhatap alındığı, kurumsal cevapların ve çözüm niyetlerinin net biçimde paylaşıldığı bir zemin oluşturmuştur.

Soru başlıkları arasında; göçmen toplulukların ikamet süreçleri, Türk soyluların kurumsal muhatap eksiklikleri, yurtdışındaki Türk gençlerinin kimlik inşası, küçük STK'ların desteklenmesi, kadın örgütlerinin güçlendirilmesi ve diaspora çalışmalarının sürdürülebilirliği gibi çeşitli alanlar öne çıkmıştır. Bu kapsamlı tartışma ortamı, kamu kurumlarının sivil toplumun nabzını sahadan doğrudan ölçmesine imkân tanımış, birçok öneri anında not edilerek değerlendirmeye alınmıştır. Katılımcıların talepleriyle kurumsal temsilcilerin yanıtları arasındaki bu doğrudan temas, zirvenin yalnızca bir temsiliyet değil, aynı zamanda bir çözüm üretme ve politika geliştirme platformu olduğunun güçlü bir göstergesi olmuştur.

İstanbul Kırım Türkleri Derneği Başkanı Celal İçten, konuşmasında "kamuya hadim" bir dernek olduklarını belirterek, kamu ile ilişkilerde erişilebilirliğin ve görünürlüğü artırılması gerektiğini vurgulamıştır. Dernek olarak eğitim faaliyetlerine ağırlık verdiklerini, Türkçe'nin özellikle genç nesiller arasında korunması ve yaygınlaştırılması için çaba gösterdiklerini aktarmıştır. Ancak eğitim projelerinde karşılaştıkları idari engelleri aşabilmek için yerel yönetimlerle ve merkezi kurumlarla daha hızlı iletişim kurmak istediklerini ifade etmiştir.

Suriye Türkmen Dernekleri Federasyonu Başkanı Tarık Sülo Cevizci, oldukça dikkat çekici bir soru yöneltmiştir: *"Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin statüsü ne olacak?"* Bu soru, yalnızca bir idari prosedürü değil, aynı zamanda aidiyet, temsil ve gelecek tahayyülünü ilgilendiren yapısal bir meseleyi gündeme taşımıştır. Başkan, farklı kurumların farklı uygulamalar sergilemesinin sahada karışıklık yarattığını, bu nedenle Türkmenlerin ortak bir çatı altında hem hukuki hem de sosyal olarak tanımlanması gerektiğini belirtmiştir.

Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilciliği, Türkiye ile ilişkilerinin duygusal düzeyin ötesinde kurumsal iş birliklerine evrilmesini arzuladıklarını ifade etmiştir. Gençlerin Türkiye'de eğitim alması, iş dünyasına enteg-

re olması ve aynı zamanda diasporada kendi kimliklerini koruyarak büyümeleri gerektiğini belirten temsilci, bu bağlamda vakıflar, üniversiteler ve kamu kurumlarıyla daha sıkı ilişkiler geliştirilmesini istemiştir. "Bugünün öğrencisi, yarının lideridir" yaklaşımıyla, genç Türkmenlerin yalnızca desteklenmesini değil, yönetim süreçlerine dahil edilmesini de önermiştir.

Doğu Türkistanlı katılımcılar ise konuşmalarında uluslararası kamuoyunun duyarsızlığına dikkat çekmiş, temsilciler, *"Kültürel varlıklarımızın yok edildiği, ana dilin susturulduğu, kimliğimizin silinmeye çalışıldığı bir ortamda yaşıyoruz."* sözleriyle, zirvenin en duygusal çağrılarından birine imza atmıştır.

Rumeli Türkleri Derneği adına konuşan temsilci, Balkanlar'da yaşayan Türklerin görünürlüğüne ve temsil düzeyinin yeterince güçlü olmadığını ifade etmiş, özellikle Türkiye'de yürütülen projelerde Balkan kökenli STK'ların daha fazla inisiyatif almasının önemini vurgulamıştır. Bu bağlamda kültürel etkinliklerin yalnızca folklor düzeyinde kalmaması, stratejik ortaklıklarla güçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Zirvede dikkat çeken bir diğer ses, kadın STK temsilcilerinden yükselmiştir. Kadın örgütleri, Türk Dünyası STK'larında kadın liderliğinin hâlâ sınırlı düzeyde kaldığını, bu durumun yalnızca temsil değil aynı zamanda etki gücü açısından da sorun oluşturduğunu vurgulamıştır. Kadın temsilciler, *"Sadece konuşulan değil, karar verici masalarda da yer alan bir kadın sivil aklına ihtiyaç var"* diyerek hem normatif hem yapısal dönüşüm talep etmiştir.

Kazak Türkleri Vakfı – Vakıf Başkan Yardımcısı Celal Kahraman, Doğu Türkistan'dan göç eden Kazak, Kırgız ve Özbek kökenli Türk topluluklarının da Uygurlar kadar güçlük yaşadığını vurgulamıştır. Göç İdaresi'ne yapılan oturma izni başvurularında bu grupların sistematik olarak geri çevrildiğini, özel kabul birimlerinin Ahıska Türkleri, Doğu Türkistanlılar ve Ukraynalılar haricindeki müracaatları sonuçsuz bıraktığını belirtmiştir. Doğu Türkistan'daki çok boyutlu zulmün tüm Türk soydaşlarını etkilediğini hatırlatarak, ikamet işlemlerinde eşitlik ve kapsayıcılık talebini dile getirmiştir.

Dünya Ahıska Türkleri Birliği – Birlik Temsilcisi Fuat Bey, toplantının Türk dünyası STK'larını ortak zeminde buluşturma kabiliyetine dikkat çekmiştir. Sürdürülebilir kurumsallık için Türk Devletleri Teşkilatı bünyesinde STK'lardan sorumlu müstakil bir birim kurulmasını önermiş; dokuz ülkede dağınık halde yaşayan Ahıska Türkleri adına TİKA, YTB ve Göç İdaresi'nin sahada gösterdiği desteğin örnek niteliğinde olduğunu kaydetmiştir. Teşkilat çatısı altında kalıcı bir yapının tesis edilmesinin, ortak sorunlara çözüm üretme sürecini güçlendireceğini ifade etmiştir.

Türkmeneli Kadınlar Derneği (Irak) – Dr. Fevziye Hasasu, Misak-ı Millî sonrası Irak Türkmenlerinin yaşadığı sistematik baskılara değinmiş; Kerkük, Telafer, Tuzhurmatu, Kifri ve Erbil’de Türk tarihine ait eserlerin yıkım tehlikesiyle karşı karşıya kaldığını belirtmiştir. Bu mirasın korunması için TİKA’dan restorasyon desteği talep etmiş, bölgesel kalkınmayı hızlandıracak Eximbank niteliğinde bir yatırım bankasının Kerkük’te kurulmasının önemine işaret etmiştir. Türkmen okullarından mezun gençlerin eğitime süreklilik kazandır-

mak amacıyla Kerkük’te Türk üniversitesi açılması yönündeki beklentisini de paylaşmıştır.

Afganistan STK’ları Dayanışma Derneği – Dernek temsilcisi, yeni kurulan Başkanlığın adının “Türk Devletleri ve Türk Dünyası” şeklinde genişletilmesinin kapsayıcı bir yaklaşım sunacağını ifade etmiştir. Göç İdaresi süreçlerinde usule dair sorunlar yaşandığını, insan onurunu zedeleyen uygulamaların travma yarattığını aktarmıştır. Tüm göçmenleri kapsayan güncel, tutarlı bir veri tabanının oluşturulması ve sivil toplumdan veri desteği alınması önerisini iletmış; denetim noktalarında insani tutum ve şeffaf kriterler beklediklerini vurgulamıştır.

Kurumlar Soruları Not Almakla Kalmadı, Sorunların Çözümünü Taahhüt Etti

Göç İdaresi Başkanı Hüseyin Kök, özellikle Türkmen, Uygur, Afgan ve Irak kökenli Türk topluluklarının gündeme getirdiği ikamet, vize, vatandaşlık ve geçici koruma statüsü gibi teknik konulara ilişkin sahada yaşanan sorunları dikkatle not ettiklerini vurgulamıştır. Kök, "Her birey bir dosya değildir; her başvuru, ardında bir hayat hikâyesi taşır. Biz meseleye sadece mevzuat değil, insanlık penceresinden de bakmakla mükellefiz" ifadeleriyle, idari süreçlerin insani hassasiyetle yürütülmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

Sahadan gelen talepler doğrultusunda:

- ♦ Yaşanan gelişmelere uyarlı bir model üzerinde çalışıldığı,
- ♦ Başvuru süreçlerinin yerinden hızlandırılması amacıyla il müdürlüklerinin güçlendirileceği,
- ♦ Kültürel uyum, sosyal destek ve rehberlik hizmetlerinin STK iş birliğiyle geliştirilmesi için mekanizmaların kurulacağı taahhüt edilmiştir.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar (YTB) Başkanı Abdullah Eren, özellikle gençlik ve eğitim başlıklarında yöneltilen sorulara cevap verirken, STK'ların sahadaki varlığına büyük önem verdiklerini ve bu yapılarla stratejik iş birliklerinin geliştirileceğini vurgulamıştır. *"Diaspora gençliğini geleceğe hazırlamak, kimlik ve*

bilinç inşasıyla mümkündür" diyen Eren, kültürel aidiyetin korunması için burs, kültür programları ve genç lider yetiştirme projelerinin artırılacağını müjdelemiştir.

Somut olarak:

- ♦ Türkmen, Kırım Tatarı, Doğu Türkistanlı ve Afgan Türk gençlerine yönelik bölgesel burs kontenjanları oluşturulacağı,
- ♦ STK destekli yaz okulu ve tematik atölyelerin başlatılacağı,
- ♦ Diaspora gençliğine özel bir kültürel liderlik akademisi tasarlandığı bilgisi paylaşılmıştır.

Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) Başkanı Serkan Kayalar, sahanın en çok değiştiği meselelerden biri olan "Devlet-STK iş birliği" üzerine gelen önerileri değerlendirirken, kurumsal kapasite ile yerel bilgi arasında kurulacak dengeye dikkat çekmiştir. *"STK'lar sahayı bilir, biz ise süreci; biri olmadan diğeri eksiktir"* diyen Kayalar, yerel temelli kalkınma programlarında STK'ların doğrudan paydaş yapılacağı yeni bir eşgüdüm modeline geçileceğini belirtmiştir.

TİKA'nın sunduğu taahhütler arasında:

- ♦ Türk Dünyası'na yönelik projelerde STK'ların başvuru süreçlerinde mentorluk desteği sağlanması,
- ♦ Küçük ölçekli dernekler için mikro hibe programları oluşturulması,
- ♦ Ortak saha projelerinde eş-finance modeliyle proje yürütme imkânı tanınması yer almaktadır.

Sahadan Gelen Ses, Merkezde Yankı Buldu

Zirvenin soru-cevap bölümü, yalnızca cevap bekleyen sorular değil, aynı zamanda çözüm çağrısı yapan iradelerin buluştuğu bir platform olmuştur. Katılımcıların gösterdiği cesaret, netlik ve yapıcı öneriler, Türk Dünyası sivil toplumunun olgunluk düzeyini ve yönetim süreçlerine katılma kararlılığını ortaya koymuştur. Kurumlarımız ise klasik bürokratik yaklaşımdan ziyade; çözüm arayışlarına açık, sahadan beslenen ve birlikte inşa anlayışına dayanan bir kamu yaklaşımını yansıtmıştır. Kurum temsilcileri, sorunları dinlemekle yetinmemiş; çözüm için sahada birlikte çalışmaya hazır olduklarını beyan etmişlerdir. Bu durum, Türk Dünyası'nın meselelerinin ancak ortak akıl, sahici temas ve kurumsal empati ile çözülebileceğine olan inancın bir yansıması olarak değerlendirilmelidir.

Türk Dünyası STK'ları İstişare Toplantısı Basında ve Kamuoyunda Geniş Yankı Uyandırdı

12 Haziran 2025 tarihinde İstanbul Zeytinburnu'nda, AK Parti Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanlığı'nın öncülüğünde düzenlenen 1. Türk Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları İstişare Toplantısı, yalnızca katılımcılarıyla değil, oluşturduğu yüksek etkiyle de hafızalara kazınmıştır. Türk Dünyası'nın dört bir yanından gelen sivil toplum temsilcilerini aynı masa etrafında buluşturan bu toplantı, bölgesel iş birliğini kurumsal temellere oturtma yolunda atılmış tarihi bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Toplantının temel gayesi; Türk Dünyası'na yönelik yürütülen sivil toplum faaliyetlerini değerlendirmek, ortak sorun alanlarını teşhis etmek ve gelecek vizyonu doğrultusunda yeni iş birliği modelleri geliştirmek olmuştur. Katılımcılar; göç politikalarından kültürel birlikteliğe, kurumsal dayanışmadan ortak STK platformlarının inşasına kadar pek çok stratejik başlıkta müzakerelerde bulunmuş; sahadaki bilgi ve tecrübeyi merkeze taşımıştır.

Etkinlik, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı

Başkanlığı (TİKA) ve Göç İdaresi Başkanlığı gibi devletin sahadaki kilit kurumlarının üst düzey katılımıyla daha da derinlik kazanmıştır. Bu katılım, kamu otoriteleri ile sivil toplum yapıları arasında eş düzeyli bir istişare kültürünün tesis edildiğini göstermesi bakımından büyük önem arz etmektedir.

Toplantı, içerdiği mesajlar ve ortaya koyduğu hedefler itibarıyla yalnızca teknik bir buluşma olmakla kalmamış; aynı zamanda geniş bir kamuoyu ilgisine de mazhar olmuştur. TRT Haber, TRT Avaz, NTV, CNN Türk, Anadolu Ajansı, Haber Türk, AHAber ve benzeri çok sayıda medya organında zirveye ilişkin kapsamlı haber ve analizler yayımlanmıştır.

Gazete ve ekran manşetlerinde yer bulan *"Türk Dünyası İstanbul'da Buluştu"*, *"Türk Dünyası Bir Gönül Atlasıdır"* ve *"Toplantıda Ortak Gelecek Konuşuldu"* gibi ifadeler, bu organizasyonun toplumsal hafızada bıraktığı etkinin güçlü bir yansıması olmuştur.

İstanbul'da atılan bu adım, Türk Dünyası'nın sivil zeminde yükselen iradesinin somut bir tezahürüdür. Zirve, ortak tarih, dil ve kültür birikiminden beslenen bağların çağın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden tanımlandığı ve geleceğe taşındığı bir platforma dönüşmüştür. Bu güçlü başlangıç, yalnız bugünün meselelerine değil, yarının stratejik vizyonuna da işaret eden kalıcı bir miras olarak görülmektedir. Önümüzdeki dönemde daha kapsayıcı, daha sistematik ve sürdürülebilir iş birliklerinin yolunu açması beklenen bu toplantı, gönül coğrafyamızda kurumsal hafızayı inşa eden bir milat olarak kayda geçmiştir.

Her şey "Türk dünyası" için... Türkiye'deki bütün STK'lar İstanbul'da buluştu

İstanbul büyük bir organizasyona ev sahipliği yaptı. Türk dünyasına katkı sunan Türkiye genelindeki STK'lar İstanbul'da bir araya geldi. AK Parti Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanlığı'nca düzenlenen etkinliğe ilgi yoğundu. Verilen mesajlar önemliydi. İşte o toplantıdan yansyanlar...

Zeytinburnu'ndaki otelde gerçekleştirilen toplantının açılış konuşmasını yapan AK Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanı Kürşad Zorlu, küresel ve bölgesel ölçekte Türk dünyasının istikrarı ve yükselen bir aktör olarak dünya saatinde yer alması hedefinin, partisnin ve hükümetlerinin vazgeçilmez temel dış politika taşlarından biri olduğunu vurguladı.

Gelinen bu noktada Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın başlattığı ve topluma sunduğu "Türkiye Yüzyılı" hedefinin, "Türk Dünyası Yüzyılı" yolculuğu ile yeni bir kavşak noktasına geldiğini belirten Zorlu, "Bu bağlamda bizleri bir araya getiren kadim tarihi bağlarımız, Orta Asya'dan Balkanlar'a, Kafkaslar'dan Anadolu'ya kadar ortak hafızamızı yeniden yenileme, hatırlama ve bizleri bir araya getiren, birleştiren unsurlara sınıksı sarılma sorumluluğunu hepimizin omuzlarına yüklemiştir. Dolayısıyla bugün burada çok önemli bir faaliyeti gerçekleştiriyoruz." dedi.

"Türk devletleri, son yıllarda hakikaten bir zamanlar hayal olarak bile değerlendirilmesi güç olan teşkilatlanma modelini hayata geçirmiştir." diyen Zorlu, sözlerine şöyle devam etti:

"Bu, bir diplomasi başarısıdır çünkü adının bile ne olacağı pek çok sorguya muhtaç, literatürde bile sorgulandığı bir dönemden 2021 yılında İstanbul zirvemizde devlet başkanlarımızın ortak iradesiyle Türk 'Devletleri Teşkilatı' adıyla bir teşkilata dönüşmüştür. Bu, sıradan bir organizasyon değildir. Bu, geçmişten bugüne uzanan tarihi bağları yansıtmakla birlikte kurumsallaşma sürecine girmiş uluslararası statüde, dünyada artık kabul gören pek çok organizasyonun sahiplenebildiği, buralara gözlemci üye olabilen bir teşkilata dönüşmüştür. Şu an itibarıyla 34'e yaklaşan bir başlıkta işbirliğimiz, bu başlıklarda sürmektedir. Bu, elbette bugüne kadar bu teşkilatın oluşmasında katkı sunan liderler başta olmak üzere devlet başkanlarımızın vizyonuyla gerçekleşmiştir."

Türk Dünyası İstişare Toplantısı İstanbul'da yapıldı

AK Parti Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanlığınca, Türk Dünyası İstişare Toplantısı, Türk dünyasının sivil toplum kuruluşları başkanlarının katılımıyla İstanbul'da gerçekleştirildi.

12 Haziran 2025 15:51

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanı Kürşad Zorlu, küresel ve bölgesel ölçekte Türk dünyasının istikrarı ve yükselen bir aktör olarak dünya saatinde yer alması hedefinin, partisnin ve hükümetlerinin vazgeçilmez temel dış politika taşlarından biri olduğunu vurguladı.

Gelinen bu noktada Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın başlattığı ve topluma sunduğu "Türkiye Yüzyılı" hedefinin, "Türk Dünyası Yüzyılı" yolculuğu ile yeni bir kavşak noktasına geldiğini belirten Zorlu, "Bu bağlamda bizleri bir araya getiren kadim tarihi bağlarımız, Orta Asya'dan Balkanlar'a, Kafkaslar'dan Anadolu'ya kadar ortak hafızamızı yeniden yenileme, hatırlama ve bizleri bir araya getiren, birleştiren unsurlara sınıksı sarılma sorumluluğunu hepimizin omuzlarına yüklemiştir. Dolayısıyla bugün burada çok önemli bir faaliyeti gerçekleştiriyoruz." dedi.

"Türk devletleri, son yıllarda hakikaten bir zamanlar hayal olarak bile değerlendirilmesi güç olan teşkilatlanma modelini hayata geçirmiştir." diyen Zorlu, sözlerine şöyle devam etti:

"Bu, bir diplomasi başarısıdır çünkü adının bile ne olacağı pek çok sorguya muhtaç, literatürde bile sorgulandığı bir dönemden 2021 yılında İstanbul zirvemizde devlet başkanlarımızın ortak iradesiyle Türk 'Devletleri Teşkilatı' adıyla bir teşkilata dönüşmüştür. Bu, sıradan bir organizasyon değildir. Bu, geçmişten bugüne uzanan tarihi bağları yansıtmakla birlikte kurumsallaşma sürecine girmiş uluslararası statüde, dünyada artık kabul gören pek çok organizasyonun sahiplenebildiği, buralara gözlemci üye olabilen bir teşkilata dönüşmüştür. Şu an itibarıyla 34'e yaklaşan bir başlıkta işbirliğimiz, bu başlıklarda sürmektedir. Bu, elbette bugüne kadar bu teşkilatın oluşmasında katkı sunan liderler başta olmak üzere devlet başkanlarımızın vizyonuyla gerçekleşmiştir."

"Türk dünyası, coğrafi bir sınır değil gönül atlasıdır"

Enerji, ticaret, savunma sanayisi, teknoloji, inovasyon, kültürel diplomasi, akademik işbirlikleri ve ulaştırma projelerinin, Türk dünyasının ortak çıkarlarını destekleyecek alanlar olarak bu yeni yüzyılda ön plana çıktığını ifade eden Zorlu, hedeflerinin bu işbirliklerinin uluslararası sistemde güçlenmesi yapı haline gelmesiyle gerçekleşeceğini, devletler arasındaki ilişkilerin tesisi kadar akademisyenlerin, iş dünyasının, gençlerin ve STK'ların ortaya koyacağı çalışmaların da önemli olduğunu vurguladı.

"Türk dünyası, coğrafi bir sınır değil bir gönül atlasıdır." diyen Zorlu, bu atlasın en önemli renklerinden birinin STK'lar olduğunu, ortaya konulan anlaşmaların kısa ve orta vadeli hedeflerin hayata geçirilebilmesi için en önemli dayanaklarının toplumların birbirini çok daha iyi tanıması olduğunu söyledi.

Zorlu, bugün başlatılacak istişare toplantıları için hedeflerinin, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın himayesinde tüm Türk dünyasının sivil toplum kuruluşların Türkiye'de bir araya getirmek olacağını söyledi.

Ortak tarih, dil ve kültür unsurlarının korunması ve yaygınlaştırılması açısından STK'ların yürüttüğü faaliyetlerin stratejik öneme sahip olduğuna işaret eden Zorlu, "Eğitim, kültürel değişim programları, akademik işbirlikleri, sosyal projeler aracılığıyla toplumlarımız arasındaki etkileşimi artırmak, bizim için bir zorunluluktur yani Türk dünyasının bütünleşmesinin yalnızca siyasal ve ekonomik değil aynı zamanda sosyal kültürel temellere dayanması şüphesiz çok önemlidir. STK'ların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi, birbirleriyle daha koordineli çalışmaları ve bölgesel düzeyde ortak platformlar oluşturulmaları, bütünleşme sürecinin sürdürülebilirliği açısından son derece önemlidir." diye konuştu.

Önce Türk dünyasına, sonra da bütün dünyaya duyuracak sivil toplum işbirliği ağını oluşturmaları gerektiğinin altını çizen Zorlu, "Türk dünyası, artık birliktir yazdığı senaryoya göre değil kendi senaryosuna hakim bir topluluk olarak hareket etmek zorundadır ve şu anda böyle hareket etmektedir. Bu hedef doğrultusunda ekonomik entegrasyon, ortak yatırımlar, enerji koridorları ve teknolojik işbirlikleri büyük bir imke kazanmıştır. Son dönemde ülkenizin savunma sanayisinde attığı hamleler, milli ve yerli savunma sanayisi oluşturma girişimleri emin olun, Türk dünyasında da büyük bir heyecan ve yankıyla karşılık bulmaktadır." şeklinde konuştu.

"Türk devletleri, 2 trilyon doların üzerinde bir üretim hacmine ulaşmış durumdur"

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın duyurduğu, Endonezya ile milli muharip uçağı KAAN'ın ihracatına yönelik anlaşmanın yeni dönemde başta Türk dünyası olmak üzere gönül coğrafyalarının her yerinde savunma ve askeri olmak üzere yeni işbirliği alanına taşınacağına inandığını dile getiren Zorlu, şunları kaydetti:

Türk Dünyası İstişare Toplantısı İstanbul'da yapıldı

AK Parti Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanlığınca, Türk Dünyası İstişare Toplantısı, Türk dünyasının sivil toplum kuruluşları başkanlarının katılımıyla İstanbul'da gerçekleştirildi.

Mikail Büyüklü, Ali Osman Kaya | 12.06.2025 - Güncelleme : 12.06.2025

Fotoğraf: Hakan Akgün/AA

İstanbul

Zeytinburnu'ndaki otelde gerçekleştirilen toplantının açılış konuşmasını yapan AK Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanı Kürşad Zorlu, küresel ve bölgesel ölçekte Türk dünyasının istikrarı ve yükselen bir aktör olarak dünya saatinde yer alması hedefinin, partisnin ve hükümetlerinin vazgeçilmez temel dış politika taşlarından biri olduğunu vurguladı.

Gelinen bu noktada Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın başlattığı ve topluma sunduğu "Türkiye Yüzyılı" hedefinin, "Türk Dünyası Yüzyılı" yolculuğu ile yeni bir kavşak noktasına geldiğini belirten Zorlu, "Bu bağlamda bizleri bir araya getiren kadim tarihi bağlarımız, Orta Asya'dan Balkanlar'a, Kafkaslar'dan Anadolu'ya kadar ortak hafızamızı yeniden yenileme, hatırlama ve bizleri bir araya getiren, birleştiren unsurlara sınıksı sarılma sorumluluğunu hepimizin omuzlarına yüklemiştir. Dolayısıyla bugün burada çok önemli bir faaliyeti gerçekleştiriyoruz." dedi.

"Türk devletleri, son yıllarda hakikaten bir zamanlar hayal olarak bile değerlendirilmesi güç olan teşkilatlanma modelini hayata geçirmiştir." diyen Zorlu, sözlerine şöyle devam etti:

"Bu, bir diplomasi başarısıdır çünkü adının bile ne olacağı pek çok sorguya muhtaç, literatürde bile sorgulandığı bir dönemden 2021 yılında İstanbul zirvemizde devlet başkanlarımızın ortak iradesiyle Türk 'Devletleri Teşkilatı' adıyla bir teşkilata dönüşmüştür. Bu, sıradan bir organizasyon değildir. Bu, geçmişten bugüne uzanan tarihi bağları yansıtmakla birlikte kurumsallaşma sürecine girmiş uluslararası statüde, dünyada artık kabul gören pek çok organizasyonun sahiplenebildiği, buralara gözlemci üye olabilen bir teşkilata dönüşmüştür. Şu an itibarıyla 34'e yaklaşan bir başlıkta işbirliğimiz, bu başlıklarda sürmektedir. Bu, elbette bugüne kadar bu teşkilatın oluşmasında katkı sunan liderler başta olmak üzere devlet başkanlarımızın vizyonuyla gerçekleşmiştir."

"Türk dünyası, coğrafi bir sınır değil gönül atlasıdır"

Enerji, ticaret, savunma sanayisi, teknoloji, inovasyon, kültürel diplomasi, akademik işbirlikleri ve ulaştırma projelerinin, Türk dünyasının ortak çıkarlarını destekleyecek alanlar olarak bu yeni yüzyılda ön plana çıktığını ifade eden Zorlu, hedeflerinin bu işbirliklerinin uluslararası sistemde güçlenmesi yapı haline gelmesini sağlamak olduğunu, devletler arasındaki ilişkilerin tesisi kadar akademisyenlerin, iş dünyasının, gençlerin ve STK'ların ortaya koyacağı çalışmaların da önemli olduğunu vurguladı.

"Türk dünyası, coğrafi bir sınır değil bir gönül atlasıdır." diyen Zorlu, bu atlasın en önemli renklerinden birinin STK'lar olduğunu, ortaya konulan anlaşmaların kısa ve orta vadeli hedeflerin hayata geçirilebilmesi için en önemli dayanaklarının toplumların birbirini çok daha iyi tanıması olduğunu söyledi.

Zorlu, bugün başlatılacak istişare toplantıları için hedeflerinin, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın himayesinde tüm Türk dünyasının sivil toplum kuruluşlarını Türkiye'de bir araya getirmek olacağını söyledi.

"TEŞKİLAT, KÜRESEL DÜZEYDE KABUL GÖRÜYOR"

Türk dünyasında iş birliğini güçlendirmek amacıyla İstanbul'da önemli bir toplantı düzenlendi. AK Parti Türk Devletleri ile ilişkiler / Başkanlığı'nın düzenlediği toplantıda, Türk Dünyası'ndan çok sayıda sivil toplum kuruluşu bir araya geldi. İstişare toplantısında ortak hedefler ele alındı. Toplantıya, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanı Prof. Dr. Kürşad Zorlu başkanlık etti. Zorlu, Türk Devletleri Teşkilatının diplomatik başarıyla artık dünya çapındaki organizasyonlarda gözlemci üye olduğuna dikkat çekti.

PROGRAM ADI: HABER AJANDASI

KAYNAK: TRT HABER

"HER ŞEY BAĞIMIZIN GÜÇLENMESİ İÇİN"

Türk dünyasına emek veren, Türk devletleriyle bağını güçlenmesi için çaba sarf eden STK'lar, İstanbul'da bir araya geldi. AK Parti Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanlığınca, Türk Dünyası İstişare Toplantısı düzenlendi. Fikirler, talepler sunuldu; her STK görüşünü dile getirdi.

PROGRAM ADI: ANA HABER

KAYNAK: CNN TÜRK

TÜRK DÜNYASI İSTİŞARE TOPLANTISI

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Kürşad Zorlu, İstanbul'da düzenlenen Türk Dünyası İstişare Toplantısı'nda konuştu. "Türk Dünyası artık hâkim bir topluluk olarak hareket etmek zorundadır," dedi.

PROGRAM ADI: AKŞAM HABERLERİ

KAYNAK: HABER TÜRK

TOPLANTIDA TÜRK DEVLETLERİNİN ORTAK GELECEĞİ KONUSULDU

Bugün İstanbul'da Türk Dünyası İstişare Toplantısı vardı. Toplantı, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Kürşad Zorlu'nun ev sahipliğinde gerçekleştirildi. Gündem, Türk Dünyası'nın ortak geleceğiydi.

PROGRAM ADI: BUGÜN YARIN

KAYNAK: NTV

ZORLU: TÜRK DÜNYASI GÖNÜL ATLASIDIR

AK Parti Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanlığı tarafından, Türk Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları başkanlarının katılımıyla Türk Dünyası İstişare Toplantısı düzenlendi. Toplantıda, Türk Dünyası'nda kültürel, ekonomik ve siyasi iş birliğinin güçlendirilmesi ve ortak stratejik hedeflerin belirlenmesi konuları masaya yatırıldı. Toplantıya, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanı Prof. Dr. Kürşad Zorlu başkanlık etti.

PROGRAM ADI: AKŞAM AJANSI

KAYNAK: A HABER

TÜRK DÜNYASI İSTİŞARE TOPLANTISI

Türk dünyasının birlik ve iş birliğini güçlendirmek amacıyla İstanbul'da bir toplantı yapıldı. AK Parti Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanlığı öncülüğünde, Türk dünyası sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla yapılan toplantıda ortak hedefler masaya yatırıldı.

PROGRAM ADI: HABERLER

KAYNAK: HABER GLOBAL

TÜRK DÜNYASI ZİRVESİ

AK Parti Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanlığı tarafından, Türk Dünyası İstişare Toplantısı İstanbul'da gerçekleştirildi. Zirvede bölgesel konular ele alınırken, Türkiye'nin öncülüğü vurgulandı.

PROGRAM ADI: GECE HABERLERİ

KAYNAK: EKOL TV

TÜRKİSTANBUL'DA TÜRK DÜNYASI İSTİŞARE TOPLANTISI YAPILDI.

İstanbul'da Türk Dünyası İstişare Toplantısı yapıldı. Toplantı, Türk Dünyası'nın Sivil Toplum Kuruluşları başkanlarının katılımıyla gerçekleşti. AK Parti Türk Devletleri ile ilişkiler Başkanı Kürşad Zorlu, Türk Dünyası'nın siyaset üstü bir mesele olduğuna dikkat çekti.

PROGRAM ADI: AKŞAM GÜNDEMİ

KAYNAK: TGRT HABER

TÜRK DÜNYASI İSTİŞARE TOPLANTISI

İstanbul'da düzenlenen Türk Dünyası İstişare Toplantısı'nda, ortak tarih, kültür ve stratejik iş birliği yeniden masadaydı. AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Kürşad Zorlu, artık Türk Dünyası'nın kendi senaryosuna hâkim olduğunu ifade etti. Ekonominin savunma sanayine, enerjinin kültürel bağlara uzanan geniş bir gündemle, Türk Dünyası Yüzyılı vizyonu bir kez daha sahneye çıktı.

PROGRAM ADI: HABERLER

KAYNAK: ÜLKE TV

5. **Diaspora Politikalarına Katkı Sağlanacaktır:** Avrupa, Rusya, Orta Asya ve Amerika'daki Türk topluluklarıyla iletişimi güçlendirecek girişimler, Diaspora Sivil Toplum Kuruluşları ile eşgüdüm sağlanması ve ortak proje geliştirilmesi hususunda mutabakat sağlanmıştır.
6. **Ortak Yıllık Takvim ve Tematik Yıl Uygulaması:** Yılda bir kez ana tema belirlenmesi, temaya uygun etkinliklerin eş zamanlı biçimde STK'lar arasında organize edilmesi yönünde öneriler geliştirilecektir.
7. **Gençlik, Kadın ve Aile Temelli Ortak Sosyal Projeler:** Kadın girişimciliği, aile değerleri, sosyal dayanışma projelerinde bilgi paylaşımı ve Türk Dünyası gençliğine yönelik geliştirilecek projelerde mutabakat sağlanmıştır.
8. **İnsani Yardım ve Kriz Koordinasyonu:** Türk Dünyasını ilgilendiren kriz bölgelerinde hızlı refleks geliştirecek insani yardım protokolü hazırlanacak ve STK'ların ortak açıklama, yardım ve diplomatik takip mekanizması oluşturması yönünde öneriler geliştirilecektir.
9. **İklim, Doğa ve Kültürel Miras Konularında Ortak Girişimler:** Sivil toplumun çevre ve kültürel varlıkların korunmasındaki rolüne mutabakat sağlanmıştır.
10. **Ortak Dil, Alfabe ve Kavram Uyumu Girişimi:** Türk Dünyasında iletişimi güçlendirmek, bilgi akışını kolaylaştırmak ve dijital iş birliklerini artırmak amacıyla ortak terimler sözlüğü, alfabe geçiş rehberleri ve çok dilli içerik üretimi için bir dil koordinasyon mekanizması oluşturması yönünde öneriler geliştirilecektir.

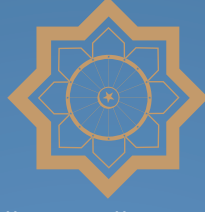
Bu sonuç bildirisi ile:

- ♦ **Türk Dünyası Sivil Toplum Alanı** sadece destekleyici bir yapı değil, artık yön verici, sonuç odaklı ve dönüştürücü bir aktör olarak tanınmaktadır.
- ♦ **Kurumlararası güven, gönüller arası bağ** ile desteklenen bir "Gönül Diplomasisi" anlayışı geliştirilmiştir.
- ♦ **Yeni nesil iletişim araçları** ve dijital platformlar üzerinden ortak medya üretimleri, Türk Dünyasının küresel görünürlüğüne hizmet edecektir.

Katılımcı STK'ların mutabakatı ile varılan sonuç bildirisinin ve alınan tavsiye kararların hayata geçirilmesi için hep birlikte çalışacağız. Türk Dünyasına ve her alanda iş birliği hedefimize hayırlar getsin.

AK PARTİ TÜRK DEVLETLERİ İLE İLİŞKİLER BAŞKANLIĞI

12 Haziran 2025, İstanbul

TÜRK DÜNYASI
YÜZYILI